

Lidská práva a soudnictví - osnova předmětu

jarní semestr 2024

1. Cíl předmětu

Tento předmět plynule navazuje na výuku ústavního práva (2. a 3. semestr), a to prohloubením jeho lidskoprávní části. Přednášena budou základní práva, která nebyla vyučována v kursu ústavního práva (nebude proto opakovaně prezentováno např. volební nebo shromažďovací právo). V rámci kursu bude provedeno podrobné seznámení s hmotněprávními a procesněprávními aspekty lidských práv. Posлуhač tak obdrží informaci jak o jednotlivých základních právech a svobodách a jejich výkladu zejména v judikatorní praxi, tak také o jejich procesních zárukách.

Předmět je zaměřen na získání praktických dovedností, a proto bude v rámci seminářů vyžadováno sepsání podání k Ústavnímu soudu. Podobný požadavek je součástí postupové zkoušky.

2. Rozsah výuky

2/1 týdně

3. Program výuky

Přednášky:

- 29. únor - David Kosař: Úvod do lidských práv** (prameny, přehled institucí, základní výkladové principy, kategorizace). **Omezení základních práv** (imanentní základní práva, princip proporcionality v teorii i aplikační praxi, *Drittwirkung*).
- 7. březen – Ladislav Vyhnánek: Zákaz diskriminace** (formy diskriminace, akcesorická a neakcesorická rovnost, judikatura).
- 14. březen – Alžběta Králová: Osobní svoboda** (typy omezení, výkladové principy, rozdíly mezi Úmluvou a Listinou, základní judikatura).
- 21. březen – Pavel Kandalec: Právo na pokojné užívání vlastnictví** (pojem pokojného užívání vlastnictví, princip legitimního očekávání, omezení daní a jejich nediskriminační povaha, regulace nájemného, restituce).
- 28. březen - Pavel Kandalec: Ochrana osobnosti, ochrana soukromí a rodinného života** (právo na soukromí, respektování sexuální identity a vztahů, respektování rodinného života a střet s vyhošťováním cizinců, respektování obydlí, přípustnost odposlechnů).
- 4. duben – Alžběta Králová: Svoboda pohybu a pobytu** (čl. 14 Listiny, covidová omezení, postavení cizinců, mezinárodní ochrana).
- 11. duben – Pavel Molek: Svoboda projevu** (druhy projevu dle formy a obsahu, možnosti a legitimní důvody omezení).
- 18. duben - Jaroslav Benák: Právo na spravedlivý proces** (právo na přístup k soudu, právo na zákonného soudce a další aspekty práva na spravedlivé soudní řízení).
- 25. duben – Kateřina Šimáčková: Právo na život** (začátek lidskoprávní ochrany, pozitivní závazky plynoucí z práva na život, přípustné výjimky). Právo nebýt mučen.
- 2. květen – Kateřina Šimáčková: Svoboda myšlení, svědomí a vyznání** (svoboda vyznání jako *forum internum a externum*, právní úprava církví a náboženských společností, relevantní judikatura).

- 9. květen – Ladislav Vyhnánek: Sociální práva** (zakotvení, význam, přímá aplikovatelnost, vybrané problémy a judikatura).
- 16. květen – Vojtěch Šimíček: Právo svobodně podnikat** (právo podnikat jako derivát vlastnického práva, judikatura).
- 23. květen – Vojtěch Šimíček: Právo na informace** (právo přijímat a šířit informace, povinné osoby, omezení poskytování informací).

Semináře (nejsou jednotně zaměřené, závisí zejména na preferencích seminarizujícího učitele):

- Úvod**, zadání zápočtových prací
- Základní manuál pro sestavování ústavních stížností:**
 - procesní podmínky řízení
 - argumentace dotčením některého základního práva
 - zastoupení advokátem
 - lhůty
 - přípustnost návrhu (zejména se zaměřením na vztah k mimořádným opravným prostředkům)
 - důvody odmítnutí návrhu
- Práce s judikaturou**
 - rozhodnutí soudu jako precedens
 - struktura rozhodnutí (obiter dictum vs ratio decidendi)
 - disenty a jejich význam
 - praktické problémy (judikatorní odklony, zpřístupňování rozhodnutí, jejich anonymizace atp.)
- Právo na spravedlivý proces** (právo na přístup k soudu, požadavky na soud, rozsah článku 6 Evropské úmluvy, jednotlivé náležitosti spravedlivého procesu, specifika spravedlivého procesu v trestních věcech)
- Další možná témata dle časových možností:**
- Právo na informace**
- Vyhodnocení zápočtových prací**

Upozornění pro ISP:

Podmínkou udělení zápočtu bude zpracování ústavní stížnosti proti některému z rozhodnutí, umístěných v e-learningové podobě tohoto předmětu u seminářů V. Šimíčka. Stejný vyučující následně uděluje zápočet.

4. Vyučující

Vojtěch Šimíček (garant)

Jaroslav Benák

Pavel Doubek
Pavel Kandalec
Marian Kokeš
David Kosař
Pavel Molek
Kateřina Šimáčková
Ladislav Vyhnánek

5. Doporučené studijní pomůcky

- Kühn/Kratochvíl/Kmec/Kosař: Listina základních práv a svobod – komentář, Leges, 2022
- Husseini/Bartoň/Kokeš/Kopa a kol.: Listina základních práv a svobod – komentář, C.H.Beck, 2021
- Wagnerová/Šimíček/Langášek/Pospíšil a kol.: Listina základních práv a svobod – komentář, Wolters Kluwer, 2. vyd., 2023
- Bobek/Kmec/Kosař/Kratochvíl: Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod – komentář, C. H. Beck, 2012
- D. Kosař, M. Antoš, Z. Kühn, L. Vyhnánek: Ústavní právo – Casebook, Wolters Kluwer, 2014
- Bartoň/Kratochvíl/Kopa a kol.: Základní práva, Leges, 2016
- V. Šimíček: Ústavní stížnost, 4. vyd., Linde Praha, 2018
- M. Bobek, Z. Kühn a kol.: Judikatura a právní argumentace, 2. vyd., Auditorium, 2013
- P. Molek: Právo na spravedlivý proces, Wolters Kluwer, 2012
- P. Molek: Politická práva, Wolters Kluwer, 2014
- P. Molek: Základní práva - svazek první Důstojnost. Praha: Wolters Kluwer, 2017
- P. Molek: Základní práva – svazek druhý Svoboda. Praha: Wolters Kluwer, 2020
- M. Bobek a kol.: Rovnost a diskriminace, C.H. Beck, 2007
- elektronické materiály na ISu (zejména syllaby přednášek)

6. Forma zakončení

Postupová zkouška formou písemné klauzurní práce v trvání 3 hodin. Každý student dostane konkrétní zadání skutkové a procesní situace (zpravidla rozhodnutí soudu, případně popis konkrétního případu), na jehož základě vypracuje ústavní stížnost, v jejímž rámci prokáže znalosti jak procesních podmínek jejího podání, tak zejména lidskoprávní ústavní argumentace. U písemné části zkoušky je možné používat jakékoliv listinné materiály (zápisky z výuky, knihy, komentáře, sbírky judikatury atp.) a také internetové zdroje. Písemná část zkoušky proběhne v počítačové učebně.

Na tuto práci bude navazovat její ústní vyhodnocení a pohovor na téma některého z vylosovaných zkušebních okruhů. V případě vynikající písemné práce si vyučující vyhrazuje právo udělit známku výborně (A) bez dalšího ústního zkoušení; obdobně u výrazně podprůměrné práce se udělí známka nevyhovující (F) rovněž pouze po jejím vyhodnocení bez toho, že by student odpovídal na některou z položených otázek.